

TEIN4citizens – Vključevanje civilne družbe v čezmejne regije za prihodnost Evrope Kaj pomeni biti državljani Evropske unije?

Človekove pravice, pravice državljanov, pravice in obveznosti

Katere človekove pravice in katere pravice državljanov imam kot državljani EU? Katere EU institucije in instrumenti jih varujejo? Kakšno vlogo naj bi imela v zvezi s tem v prihodnje EU? O teh vprašanih so razpravljali predstavniki organizacij civilne družbe, akademiki, državljani in predstavniki vladnih in javnih organov na konferenci 11. marca 2019 v Belfastu na Severnem Irskem. V ozadju pogajanj o Brexitu so udeleženci iz Severne Irske, Irske in drugih evropskih obmejnih regij so izmenjali mnenja, pomisleke in podali predloge, kako naj bi Evropa delovala v prihodnosti.

V luči zgodovinskega konflikta na Severnem Irskem (angl. Northern Ireland Conflict), ki se je leta 1998 končal s sporazumom (angl. Good Friday Agreement), so udeleženci pri podpiranju mirovnega procesa na otoku Irska poudarili, da je pomembno vlogo pri sporazumu imela Evropska unija. Udeleženci posveta so v veliki meri zaskrbljeni glede sledečih vprašanj, kako bodo v prihodnje zaščitene človekove pravice in pravice državljanov, ne glede na to ali kot državljani EU ali nedržavljan EU živijo na obmejnem območju Severne Irske in Irske.

1. Zaščita pravic državljanov Evropske unije v prihodnosti

Udeleženci konference so si Evropo v prihodnosti predstavljali kot Evropo, v kateri bodo spoštovane človekove pravice in pravice državljanov EU. Po eni strani omejene pravice v največji meri štiti EU zakonodaja in ostale evropske institucije. Po eni strani imajo pri zaščiti teh pravic ključno vlogo zakonodaja EU in evropske institucije. Za zaščiti človekovih pravic je še posebej pomembno Sodišče Evropske unije in sicer z razlago Listine EU o temeljnih pravicah (angl. Charter of fundamental rights of the European Union) ter druge institucije EU, kot je Evropski parlament, **ki podpirajo evropske vrednote ter vzpostavljajo mir na Irskem in v drugih konfliktnih evropskih regijah**. Po drugi strani sta za zaščito človekovih pravic pomembna tudi Evropska konvencija o človekovih pravicah (angl. European Convention on Human rights) in Evropska listina o socialnih pravicah (angl. European Social Charter), ki ju je pripravil Svet Evrope. Udeleženci so kot del vizije Evropske prihodnosti poudarili pomen Evropskega sodišča za človekove pravice, ki odloča o domnevnih kršitvah pravic državljanov in političnih pravic, določenih v Evropski konvenciji o človekovih pravicah. Poudarili so, da morajo **institucije EU skrbno proučiti implementacijo direktiv za človekove pravice in same pravic na terenu**.

“Potrebno je spoznanje, da človekove pravice enačimo z mirom.”

Na lokalni ravni je pravica do svobode gibanja pomembna vrednota, ki je del vsakdanjega življenja ljudi. Z vidika državljanov, ki živijo na obmejnem območju Severne Irske in Irske, je pomembno ohraniti človekovih pravic predvsem s pravico do svobode gibanja, individualne izbire do dela, študija in življenja v drugi državi EU. **Za mnoge udeležence so ključni element Evrope v prihodnosti EU programi financiranja, ki so imeli velik vpliv na irsko obmejno regijo in EU programi miru ter temeljne vrednote, v okviru teh programov, ki so bili ključni za mirovni proces na otoku Irska**. Po mnenju udeležencev naj bi zato EU še naprej podpirala te programe. Z namenom, da bi zagotovili zaščito pravic državljanov, bi moral predlagani program miru (angl. PEACE PLUS program) vključevati posebno podporo za implementacijo pristopa, ki temelji na pravicah. Na lokalni ravni imajo združenja, ki

zagovarjajo človekove pravice in pravice državljanov, bodo imela pomembno vlogo pri implementaciji instrumentov in zakonodaje EU z uporabo pristopa, ki temelji na pravicah, v socialnih in gospodarskih zadevah.

2. Prepoznane ovire

Med razpravo o varstvu človekovih pravic in pravic državljanov na evropski ravni je bila kot ena **glavnih ovir izpostavljena slaba prepoznavnost EU in njenih institucij**. Večina prebivalstva naj ne bi razumela instrumentov in institucij EU ter se ne zaveda, da EU ščiti človekove pravice in pravice svojih državljanov.

“Okvir pravic je povezan s pomenom EU.”

Z lokalnega vidika je pri razumevanju prihodnosti Evrope **poudarek na pogajanjih o Brexitu, ki predstavlja oviro in odvisno od izida, potencialno grožnjo pri nadaljevanju čezmejnega sodelovanja,**

povezovanja in mirovnega procesa. Razprave so se zato osredotočile na vprašanje, kako ohraniti dosežke, ki jih prinaša EU in mirovni proces. Udeleženci so Brexit opredelili tudi kot grožnjo pri uresničevanju njihovih pravic kot državljanov EU, zlasti glede svobode gibanja, dostopa do zdravstvenega in socialnega varstva ter pravic delavcev (tj. čezmejnih delavcev). **Prav tako so udeleženci konference poudarili, da so pravice, ki izhajajo iz sporazuma iz leta 1998 (angl. Good Friday Agreement), ogrožene**. Udeleženci so izrazili tudi zaskrbljenost za človekove pravice, saj **Združeno kraljestvo ni podpisalo Evropske listine o socialnih pravicah (angl. European Social Charter)**, ki je bila temelj za učinkovito zaščito človekovih pravic za državljane Republike Irske.

3. Zamisli in predlogi za evropsko prihodnost

Na konferenci so udeleženci podarili, da bi institucije EU morale postati bolj uporabnikom oziroma državljanom EU prijazne. Člani Evropskega parlamenta bi morali “podati roke” državljanom in obveščati ljudi, da bi bili vidnejši in bi državljane obveščali o svojih načrtih. Prav tako bi bilo potrebno v večji meri komunicirati in sodelovati, s pomočjo inovativnih oblikah kot so na primer razprave, z državljani EU. Z namenom, da bi dosegli večje število državljanov, bi morali v Evropsko komisijo, Evropski Parlament in Svet Evrope vključiti več žensk. **Okrepiti bi bilo treba medsebojno povezanost parlamentov in drugih skupin**.

Udeleženci so izrazili zaskrbljenost glede zunanje politike EU. **Koncept, ki temelji na pravicah “evropskih vrednot”, bi se moral odražati v zunanji politiki EU**. Trenutne prakse nadzora na zunanjih mejah EU namreč izključujejo ljudi iz evropskih vrednot in pravic.

Na meji Severne Irske in Irske bi morala EU še naprej podpirati mirovni proces, na primer z zagotavljanjem spoštovanja sporazuma iz leta 1998 (angl. Good Friday Agreement). Nekateri udeleženci niso razumeli, kako bi se lahko zunaj EU in njenih temeljnih vrednot miru, proces miru in sprave nadaljeval v trenutni obliki. EU bi morala podpirati zaščito državljanov EU, ki ostanejo v državi nečlanici.

“Ljudje razumejo pravice preko zadev, npr. brezdomstvo. Potrebujemo orodje, s katerim bi se lahko zahtevalo, posredovalo in merilo spremembe.”

Dnevni red konference – Belfast, 11. marec 2019

9.30am	Pozdrav in uvod Ruth Taillon, Centre for Cross Border Studies
9.45am	Odprije konference Les Allamby, Chief Commissioner, Northern Ireland Human Rights Commission
10.00am	Evropska perspektiva državljanstva EU Frédérique Berrod, Professor of Public Law, University of Strasbourg
10.20am	Dr Hynek Böhm, Technical University of Liberec
10.40am	Irska perspektiva državljanstva EU Eilis Barry, CEO, FLAC
11.00	Daniel Holder, Deputy Director, CAJ
11.20am	Okrepčilo
11.40am	Študija primera Emma De Souza, Rights & Justice Collective NI
12.00pm	Skupinske razprave
1.00pm	Kosilo
2.00pm	Projekti, ki uporabljajo evropske instrumente in pravo lokalno Seán Brady, Participation & Practice of Rights Annmarie O’Kane, Border People Dr Claire McCann, Human Rights Consortium
2.40pm	Kako so človekove pravice oblikovale evropske vrednote in izgradnjo miru na Irskem in v drugih konfliktnih evropskih regijah Duncan Morrow, Ulster University
3.10pm	Evropsko financirani projekti za človekove pravice Michael Culbert, Building Positive Relations Brid McKewon, Crossing Borders Breaking Boundaries Mirjam Bader, Politics Plus- The Next Chapter
3.40pm	Skupinske razprave
4.30pm	Zaključek

Več informacij na:

<http://crossborder.ie/mean-eu-citizen-human-rights-civic-rights-entitlements-obligations/>

<http://www.transfrontier.eu/tein4citizens/>

 @TEIN4Citizens